

Ett nytt år

Åter har ett år gått till hävderna, och det finnes åter en anledning dels se tillbaka och dels blicka framåt. Om vi börja med att se tillbaka, så har år 1949 dessvärre visat sig ha åtskilliga mörka sidor vad brandförsvaret anbelangar.

Skadesiffrorna från bränderna äro åter på väg uppåt. I skrivande stund ha vi visserligen icke nått 1947 års rekordsiffror, men så mycket kan redan nu konstateras att vi nått över fjolårets notering om 80 miljoner kronor. Och all upplysningsverksamhet från olika organisationers sida till trots, så synes dessvärre alltjämt den mänskliga faktorn bära det största ansvaret för våra stora industribränder.

Förståelsen för och betydelsen av ett intimt samarbete mellan industriens och brandförsvarets män synes dock ha ytterligare trängt igenom, och industriens män äro värda ett oreserverat erkännande för sin beredvillighet gå till mötes de nödvunget ökade kraven på brandförsvarets område. Den under året utgivna korrespondenskursen för industribrandchefer har glädjande nog också rönt stor efterfrågan, och på åtskilliga håll har synnerligen livaktiga läsecirklar bildats ute på arbetsplatserna, där både tjänstemän och arbetare sida vid sida tränga in i problemen.

Såsom i novembernumrets ledare framhölls kvarstår dock ännu alltjämt svårigheterna med byggnadstillstånd för såväl brandkärorna som för industrien. Detta förhållande är så mycket obegripligare, som gång på gång från statsmakternas sida betonas vikten av att var och en på sin plats bidrar till höjandet av brandförsvaret till gagn för vår hårt trängda exportindustri. Ordnandet av den för ett effektivt brandförsvär nödvändiga vattenfrågan hänger intimt samman med dessa byggnadssvårigheter, och ännu en gång kan det understrykas att hoppet står till riksbrandinspektören, som här har en möjlighet göra en bestående insats.

För riksförbundets del innebär årsskiftet även ett ombyte på den viktiga sekreterareposten. För Brandkärstidskrifts del innebär det, att red. nu kan få ytterligare en välbehövlig medarbetare bland de aktiva, då sekreteraretjänsten endast i undantagsfall medger tid till artikelförfattande.

Brandkärstidskrift kommer att försöka även under det kommande året hålla sin linje — se, höra och återgiva allt som rör sig inom brandförsvaret och närliggande områden. Och så till slut ett uppriktigt tack för välvilja och bistånd åt såväl läsare som medarbetare och en önskan om en i allo GOD OCH ANGENÄM JUL-HELG och ett GOTT NYTT ÅR!

Redaktören,

Där brandkårernas krafter är otillräckliga

Av rektor Torsten Mohlin.

Industrieldsvådorna är för närvarande brandskyddets svåraste problem. Trots upplysningsverksamhet, strävan att öka kontrollen och den förstärkning av brandförsvaret, som den nya brandlagstiftningen medfört, är skadorna betänkligen stora. Med korta mellanrum har tidningarnas löpsedlar under de senaste månaderna skyltat med rubriken "Miljoneldsvåda i..."

Skall det verkligen ej lyckas att reducera de skador, som gång efter annan drabbar de anhopningar av råvaror och fabrikat, den rationaliserade industrien ur driftsynpunkt samlar på begränsade ytor? Det är tydligt, att brandskyddet ej hunnit med i den utveckling, som övergång till storindustri medfört. Ligger felet på det förebyggande brandskyddets område eller är eldsläckningsanordningarna eller eldsläckningsorganisationerna på ett eller annat sätt för svaga eller mindre ändamålsenliga.

Det kan vara skäl att i detta sammanhang göra en jämförelse med en annan form av katastrofeldsvådor, som man nu synes ha kommit till rätta med, nämligen samhällseldsvådorna.

De svenska städerna ha i århundraden hemsökts av stora bränder. Katastrofbranden låg som ett ständigt hot över alla tätorter. Med primitiva redskap, dålig vattenförsörjning, långa utryknings-tider, bristfällig organisation och övervägande träbebyggelse var man under ogynnsamma förhållanden ur stånd att bemästra branden.

Ett tankeexperiment.

Låt oss göra det tankeexperimentet, att man utan att ändra den dåtida vattenförsörjningen och eldsläckningsorganisationen bytt ut träbebyggelsen mot brandsäkrare byggnader av t. ex. 1800-tals typ, således högre, tät liggande stenhus. Sannolikt skulle väl intervallerna mellan samhällsbränderna ha blivit längre och kanske även brandens omfattning i varje särskilt fall måttligare, men någon absolut säkerhet mot katastrofbrand skulle

den bättre bebyggelsen ej utgjort. Även i våra dagar inträffar i städerna då och då eldsvådor, som utan snabbt ingripande av starka eldsläckningskrafter otvivelaktigt skulle kunna utveckla sig till katastrofbränder. Krigserfarenheterna visar dessutom tydligt att det brandsäkra byggnadssättet ej i och för sig utgör hinder för katastrofbränder, om elden blott får tillfälle att sprida sig över en viss gräns.

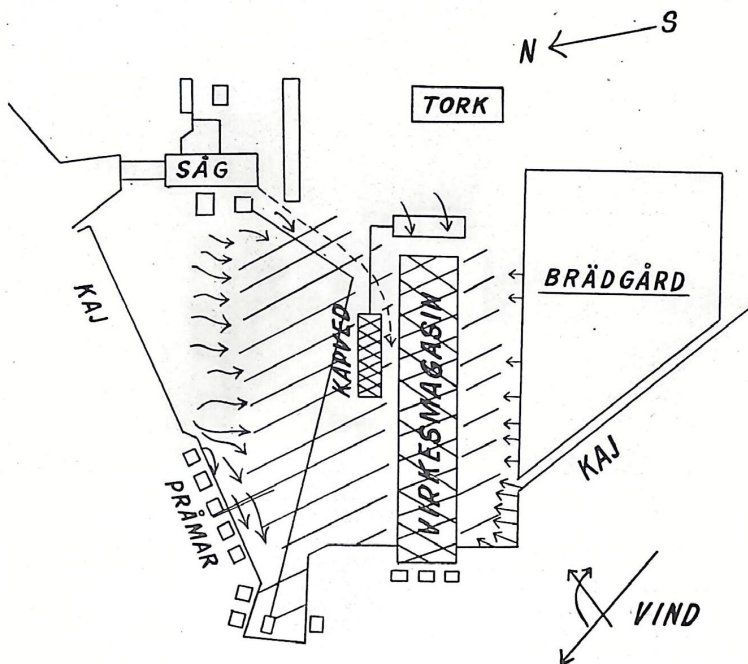
Om vi sedan vänder på tankeexperimentet och antar att vi har kvar den forntida bebyggelsen och man snabbt kan alarmera en modern brandkår, som har möjlighet att få vatten ur närmaste brandpost. Med allra största sannolikhet skulle då brandens utveckling till katastrofbrand kunna förhindras. Ännu finns i en del av våra städer kvar bebyggelse av den typ, som var vanlig för t. ex. 150 år sedan. Allvarliga tillbud i dylika kvarter ha ej saknats. Hittills ha emellertid de modernt rustade brandkårerna lyckats avvärja katastrofutveckling. Anledningen härtill är tydligen, att den moderna brandkåren innan branden hinner utveckla sig, kan få fram tillräckligt med vatten samt att byggnaderna ej är alltför stora.

Eller uttryckt med andra ord. De måttligt stora byggnaderna tycks det moderna brandväsendet under alla förhållanden kunna behärska.

Men då objekten bli större, som fallet nu är vid industrierna och då kvantiteten brännbara ämnen samlade på en plats ökas, när man till sist en gräns, som överstiger de moderna brandkårernas krafter.

Slutsats.

Krigsbränderna, d. v. s. katastroferna i moderna samhällen, visar att brandsäker bebyggelse inte är någon garanti mot storbränder. Moderna brandkårer ha däremot upprepad gångер lyckats få bukt med allvarliga tillbud i gammaldags stadsbebyggelse. Den säkerhet mot brandkatastrofer, som de nutida tätorterna med sina stora, tät liggande byggnader, un-

MARIEBERGS SÅGVERK 17/9:49

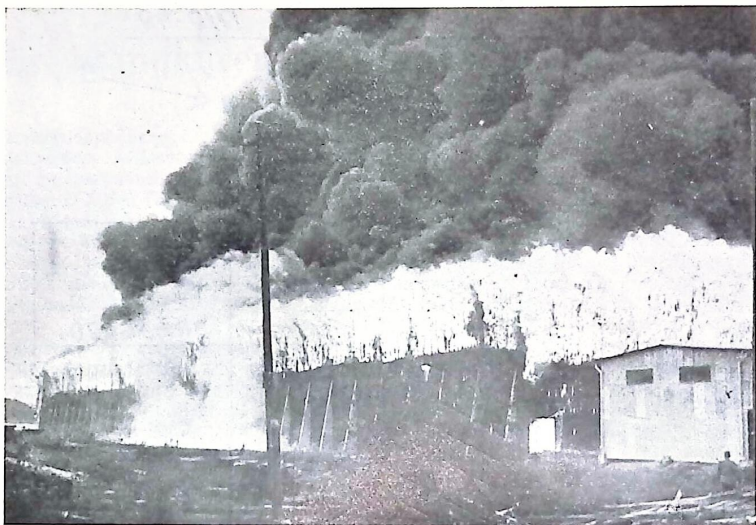
Under brandens svåraste skede kunde strålförarna på läsidan ej komma närmare magasinet än 20—25 m, d. v. s. i brädgårdsgränsen. Det var nätt och jämnt att de lyckades rädda brädgården. Trots den svaga vindstyrkan, omkring 6 m/sek, tvingades strålförarna på läsidan att hålla sig 75—100 m från magasinet. Var skulle de ha kunnat stå om det varit storm? Marken, som bestod av ribbfyllning, brann. Området mellan strålförarfronterna var således ett enda sammanflutet brandområde. Pråmar och dykdalber råkade i brand och några pråmar dessutom i drift. Dessa måste under pågående släckningsarbete infångas med läns. 32 strålar från motorsprutor och båtar var insatta.

der fredsförhållanden kan glädja sig åt, synes därför bero dels av byggnadssättet och byggnadskropparnas ej alltför överdrivna storlek, dels av brandkårens snabba och effektiva ingripande.

Brandkårens snabbhet och effektivitet hänger å sin sida samman med alarmering, beredskap, vattentillgång, utrustning och utbildning. Klickar det på någon av dessa punkter går antingen snabbheten eller effektiviteten ned, kanske bådadera.

En katastrofbrand.

Den 17 september i år kl. 17.25 utbröt vid Mariebergs AB en brand i det nybyggda virkesmagasinet, där de lokala eldsläckningsanordningarna och tillkallade brandkärer ej hade några möjligheter att hejda elden. Eldsläckningsarbetet måste helt inriktas på att skydda omgivningen. Redan från början var med tillgängliga medel angrepp uteslutet. Allt arbete måste inriktas på försvar, den enda me-

Virkesmagasinet några minuter efter det första strålen dragits fram mellan vedmagasinet och virkesmagasinet.

Bilden visar tydligt hur övre delen av virkesmagasinet hastigt övertänts. Släckning är redan utesluten. 10 min. senare var väggar och tak borta. Kvar av magasinet stod endast de bärande betongpelarna. Betongen sintrade av hettan. Till höger syns gaveln på utlastningsverket, gjort av korrugerad plåt på järnkonstruktion. Verket var efter branden endast obetydligt skadat tack vare skydd med två strålar inifrån.

tod som den underlägsne kan begagna. Och ändå var eldsläckningsresurserna sedan branden väl hunnit utveckla sig ansevärliga. Hade däremot anordningarna varit sådana, att starkare krafter kunnat insättas några minuter tidigare, är det ingalunda omöjligt, att man den här gången lyckats bli herre över elden. Därmed är ej sagt att man med starkare förstahandsresurser men ogynnsammare förhållanden, t. ex. starkare vind, skulle lyckats. Enbart förstärkning av eldsläckningskrafterna är säkerligen ej tillräckligt vid objekt av denna storlek. Men en stark beredskap är lika fullt nödvändig mot objekt av denna storleksordning.

Virkesmagasinet.

Magasinet var av trä under papptak, längd 183 m, bredd 36 m, höjd till tak-

foten 13 m och tillnocken 15,5 m. Botenytan var således 6.600 m² och volymen omkring 94.000 m³. Genom att varannan bräda i ytterväggen uppdragits till takfoten, medan varannan slutade 15 cm lägre, fanns under takfoten ett stort antal ventilationsöppningar 15×15 cm. Tydligast illustrerar man ventilationsanordningarna, om man säger, att väggarnas översta del var perforerad. Magasinet, som var avsett för 4.000 standards, rymde vid brandtillfället 1.000 standards.

Kapvedsmagasinet.

10 m norr om trävarumagasinet låg ett mindre trämagasin för kapved, längd 40, bredd 15, höjd till takfoten 6,6 och tillnocken 8,5 m. Denna byggnads läge och storlek var således sådan, att vid en större brand i densamma, måste trävaru-

BICAPA FILTERMASKER

— ett bra rökskydd

De ha lågt andningsmotstånd. Filtren skydda mot brandrök och brandgaser. Mot koloxid finnas särskilda filter.

Vid hög gaskoncentration eller syrebrist begagnas antingen syrgasapparat eller friskluftmask.

All slags rökskyddsmateriel erhålles från specialfirman

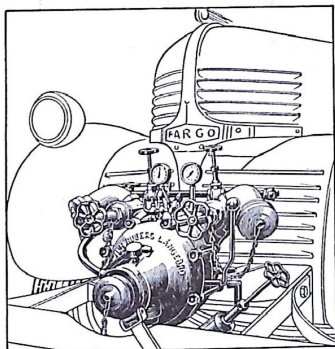
BIRGER CARLSON & Co. A-B

Kaptensgatan 6

STOCKHOLM

Tel. 67 91 30 (växel)

FRONTPUMPAR

för upp till 2000 m/lit.
vid 9 kg/cm²

Med avgasevakivering, oljekylning och synkr. kopp-
ling till motorn.

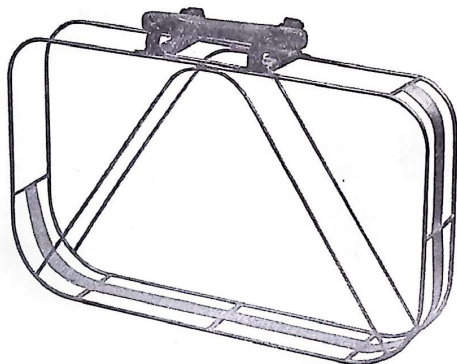
Kort leveranstid.

Wilh. Rubergs Fabriks-Aktiebolag

LANGEBRO

Tel. Kristianstad 10174 och 10178

ABA SLANGLÅDOR (SLANGKORGAR)

ABA slanglådor äro tillverkade av rundjärn och kadmierade till skydd mot rost. De förses med specialkonstruerade handtag som skyddar knogarna. Handtaget göres extra långt så att lådan vid transport i trappor erhåller erforderlig lutning genom flyttning av handen.

Tillverkas i två standardstorlekar:

Typ I rymd ca 53 m 2 1/2" brandslang | Typ II rymd ca 53 m smalslang

ABA-slangl dan  r stark, lätthanterlig och har ringa vikt

Allmänna Brandredskapsaff ren AB

Sch eegatan 28

STOCKHOLM

Telefon växel 52 07 95

magasinets takfot bli starkt utsatt för värme genom strålning och överföring. Det brännbara kapmagasinets läge i närheten av det stora magasinet måste betraktas som mycket olyckligt. Kapmagasinet var vid brandtillfället väl fyllt.

Sågverket m. m.

Sågverk, sortering, pannrum m. m. låg skyddat bakom en ridå björkar ett hundratal meter nordost om virkesmagasinet. 10 m öster om virkesmagasinet låg ett av oskyddade järnkonstruktioner och korrunderad plåt utfört utlastningsverk. Såväl sågverket som utlastningsverket lyckades man rädda. Det senare tack vare det skydd mot strålvärmen som plåtväggarna erbjöd strålförarna.

Eldens uppkomst.

Kapveden transporterades till magasinet med två remtransportörer. Troligen genom friktion mellan den ena transportören och en träbit, som fastnat, har eld uppstått i kapvedsmagasinet.

Kl. 16.00 Stoppades remtransportörerna.

Kl. 17.00 (c:a) Passerades kapvedsmagasinet av ett par arbetare, som då ej märkt någon eld eller rök.

Kl. 17.25 Upptäcktes branden av en arbetare, som uppehöll sig vid kafen i närheten av virkesmagasinets västra gavel. Efter att springande ha förflyttat sig till vedmagasinet kunde han konstatera, att et brann ungefär mitt i magasinet nära taket.

Kl. 17.28 Alarmerade -han från ångpannehuset brandkåren och hjälpte till att därifrån draga ut den första slangen.

Kl. 17.30 Var vedskjulet övertänt, och ungefär samtidigt kom den första slangen fram. Trycket var emellertid otillräckligt för att kunna skydda övre delen av virkesmagasinet, som höll på att antändas.

Kl. 17.40 Var virkesmagasinet övertänt.

Kl. 17.55 Var taket och väggarna på virkesmagasinet avbrända.

Reflektioner.

Tidsuppgifterna ger en uppfattning om, hur fort en brand i större byggnader kan utveckla sig.

Endast en person har vid branden varit inne i virkesmagasinet. Enligt hans uppgift såg det ut som om "det brann i luften under taket". Uttrycket är betydande för den brand i gaser, som stundom kan iakttagas, t. ex. vid vindseldsvådor i ett tidigt skede. Då branden nått en viss mognad, drivs det ut så mycket gaser, att luften i närheten ej räcker att förbränna dem. Längre bort från eldhärden finner gaserna den luft, som behövs, och förbrinner i form av stora eldbollar med långa tungor. Det finns ingen form av brand, som sprider sig så hastigt som denna gasansamling under slutna tak. Ligger dessutom taket som i detta fall högt, finns det små möjligheter att hindra övertändning. Är väl taket i sin helhet antänt, finns det inga utsikter att rädda ett magasin av denna storlek, allra helst om det rymmer brännbara ämnen.

Enda möjligheten i detta fallet hade varit att hejda elden i kapvedsmagasinet. Om vi antaga, att den arbetare, som upptäckt elden, haft möjlighet att vid magasinet alarmera brandkåren och samtidigt haft möjlighet att omedelbart få fram en god stråle, är det kanske inte uteslutet, att han i väntan på förstärkning under några minuter skulle lyckats kunna hålla elden nere och hindra kapvedsmagasinet antändning. Med snabb förstärkning är det även möjligt, att elden stannat inom kapvedsmagasinet.

Det kan förefalla onödigt, att vid ett magasin, som ligger vid kaj och där motorspruta finnes, ha vattenledning och brandposter. Men det är nog icke desto mindre nödvändigt, om man skall ha utsikter att rädda större magasin med brännbara lager. Oavsett den olyckliga för att inte säga onödiga omständigheten att kapvedsmagasinet låg på 10 m avstånd, måste man räkna med att även i ett fritt stående magasin, kan det uppstå tillbud, av vilka en del kan vara så allvarliga, att de ej kunna släckas med lätt materiel. Tillbudet kan man aldrig komma ifrån, och när det gäller magasin av detta slag, är det inget annat än vat-

Alarmering av landsbygdsbrandkårerna

Vid detta laget torde praktiskt taget alla kommuners brandkårer vara organiserade, utbildade och försedda med tillräcklig och modern utrustning, med andra ord, de äro slagkraftiga. Men vad hjälper detta, om allmänheten icke kan alarmera dem i rätta ögonblicket. Vad hjälper det i varje fastighet enligt brandordningens bestämmelse uppsatta anslaget med brandkårens telefonnummer, om ingen svarar vid påringning.

Frågan är kanske en smula impertinent, men ett faktum är, att på mindre än en månad två utmärkta brandkårer vid inträffade eldsvådor icke kunde nås, emedan ingen var hemma hos brandcheferna. Och vem vill klandra dem härför. Det kan inte rimligen begäras, att brandcheferna eller deras familjer skola bestrida vakttjänst dygnet och året runt för den ersättning, som vanligen lämnas. Detta system håller följaktligen icke, utan man måste söka sig andra vägar. Har en kommun kostat på sig tiotusentals kronor för en brandkår, måste denna också kunna utnyttjas till avsett ändamål.

Medan man väntar på anvisningar från officiellt håll, kanske några förslag kunna vara av värde.

Att telefonanmälan måste kunna ske på landsbygden med dess stora avstånd är väl inte för stor fordran i ett land, där var och varannan familj innehar telefon. Från brandkårshåll har också i

många, många år framställning gjorts till Kungl. telegrafstyrelsen att medgiva sin telefonpersonal att förmedla larm- och adressanmälan, men man har länge mötts av älskvärt motstånd. Alla anförda svårigheter skall ej här uppräknas.

Äntligen har för något år sedan medgivande gjorts att på vissa, i kontrakt uppställda villkor telefonpersonalen vid manuellt betjänade stationer få medverka vid utlösande av larm. Det förutsättes, att alarmeringsanläggning finnes med utlösingsanordning placerad intill växelbordet, vidare att alla kostnader för behöfliga apparaters anordnande liksom även viss abonnemangsavgift (100 kr. pr år) betalas av kommunen. Rätt att begära utlösning av larm äger alla personer inom egen kommun samt brandchefer i annan kommun (för begäran av släckningshjälp). Det utsäges icke i avtalet, att telefonisten skall anteckna adressen, men detta bör väl få anses självklart. Ty utan adress vore samlingssignalen av föga nytta.

Gången av alarmeringen blir alltså: Brandstationens telefonnummer (som finnes anslaget i fastigheterna) begäres, telefonisten frågar, om det gäller eldsvåda, trycker på larmutlösaren, antecknar eldställets adress och anmälares telefonnummer (för ev. kontrollringning, om adressen skulle visa sig feluppfattad). Förste man, som kommer till brandstationen, ringer upp telefonstationen och erhåller och antecknar adressen, vilken anteckning får ligga kvar i brandstationen till ledning för efter första styrkans uttryckning ankommande brandmän.

Allt detta gäller, om telefonstationen är öppen hela dygnet (vilket blir allt vanligare) och är manuellt betjänad. Är stationen stängd vissa tider på dygnet, är härunder dess personals medverkan icke med någon större säkerhet möjlig. Ofta svarar dock telefonisten ibland mot ersättning, om den är hemma. Sannolikheten härför är väl emellertid densamma som hos brandchefen.

Vid automatiserad station vägrar fort-

ten snabbt, vatten i tillräcklig mängd och under tillräckligt tryck, som kan hindra tillbudet att bli katastrof. Har branden en gång väl fått utveckla sig, då är räddning utesluten. Ledningsnät, vattenfyllt åtminstone under den varma årstiden och eventuellt försett med pumpar, som kan fiärrstartas, närbelägna brandposter och alarmeringsmöjligheter på alla kritiska platser, torde vara nödvändigt för att kunna behärska stora upplag av brännbara ämnen. Härtill kommer även förebyggande åtgärder, bevakning och beredskap.

farande telegrafverket kategoriskt sin medverkan, bl. a. under hänvisning till pågående utredning tillsammans med riksbrandinspektören. Men innan denna blir klar, torde många hus brinna ned.)* — Ett av de ovan nämnda fallen gällde en automatiserad station. När "fröken" märkte, att brandchefen ej svarade, ringde hon resolut en annan kommuns brandchef och bad om råd och denne brandchef körde själv med sin brandkår. Heder åt en sådan flicka, vars namn egentligen borde publiceras, och även åt brandchefen. Alla kunna tyvärr ej förutses vara lika rådiga.

Vid automatiserad telefonstation kan lämpligen larmutlösningen placeras hos

*) Enligt uppgift av riksbrandinspektören är anvisningar för alarmeringens ordnande f. n. under tryckning. *Red.*

inrättning eller privat person, där vakt ändå alltid hålles, exempelvis ålderdomshem, polis, möjligen apotek eller läkare, portvakt vid sjukhus eller industri eller hos någon invalid, som är bunden till bostaden. Risken är, att telefonen kan vara upptagen av samtal, när numret sökes. Detta kan dock undvikas genom att särskild för larm reserverad telefonapparat uppsättes.

För pengar kan man få allt och naturligtvis finnas även andra framkomliga vägar, på vilka landsbygdens alarmeringsproblem kunna lösas. Men det gäller att finna billiga men ändå effektiva sådana. Enligt mitt förmenande fylla de ovan skisserade förlagen båda dessa anspråk, rätt väl. Få vi be tidskriftens redaktör efterlysa andra recept. De äro välkomna, men snart, ty frågan brådskar.

Curt Bergström.

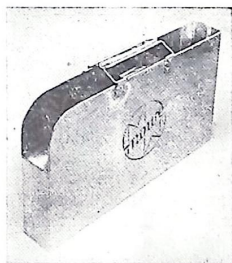

All brandmateriel får Ni från **MOLIN & WESTBERG** MALMÖ

NORRA VALLGATAN 34 - Ring Malmö 38840, 75912

MOWE är ensamförsäljare för s. Sverige av ELME vulkapparater.

MOWE levererar brandbilar från en av Sveriges förnämsta karosserifabriker.

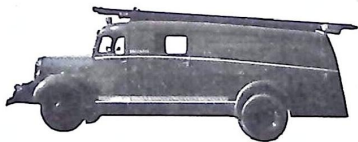

MOWE slanglåda av lättmetall
Rymd: 50 m 63 mm slang.
Vikt: 3,5 kg. Patentsökt.
Levereras även för smalslang.

Brandbil modell BRISSMAN, med svängt, bakåtlutande tak, plats för 800 meter slang, tank om 800 liter, 2000 min/lit. frontpump. Levereras kompletta med chassi och pump eller byggas på egna chassi. Leverans-tid för närvarande c:a 3 månader.

Billiga priser.

Begär offert.

BRISSMANS BRANDREDSKAP

HALMSTAD

Telefon 3333

"Vattendimma"

Av brandkapten Ragnar Brodell.

Redan vid sekelskiftet förekom munstycken, som sönderdelade eller spred vattenstrålen. Härvid erhöles man emellertid som regel endast en vattenskärm eller en slags periferisk stråle — ofta i kombination med en sluten eller, samlad stråle (jfr bild 1).

Den spridda strålen — eller vattendimman, som den vanligen kallas — är således inte någon direkt nyhet på det eldsläckningstekniska området. I sin tidigare utformning var den kanske mindre användbar och råkade så småningom i skymundan och dök inte på allvar upp igen i diskussionen förrän under det senaste kriget, då det ryktades att man i Amerika uppfunnit ett alldeles nytt släckningsmedel, som kallades vattendimma.

Med "vattendimma" (water fog) menade man emellertid då i första hand den ytterst finfördelade stråle, som erhöles vid användandet av speciella högtrycksaggregat (jfr strålen på bild 3). Den gamla typen av spridd stråle kallades — och kallas — water spray. Vad vi här i dagligt tal kallar för vattendimma motsvarar inte den amerikanska *water fog* utan snarare *water spray*. Det bästa vore kanske, om vi kunde kalla den sönderdelade vattenstrålen för *spridd stråle*, för att i

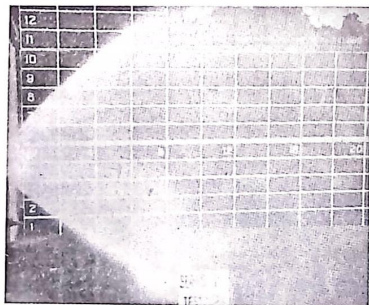

Fig. 1. Typisk periferistråle med en tydlig inre kon, som icke innehåller vatten. Tryck 3,5 kg/cm².

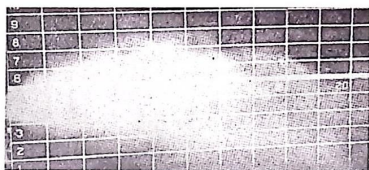

Fig. 2. Splitträd eller sönderpiskad stråle. Jämn fördelning av vattnet inom hela strålen. Tryck 7 kg/cm²; c:a 200 l/min.

möjligaste mån röra oss med samma terminologi.

Både vattendimman och den spridda strålen har vunnit stor användning inom amerikanskt brandväsen och en hel del försök och utredningar om deras olika för- och nackdelar har gjorts. De troligen mest omfattande försöken gjordes 1944 i Elmira N. Y. Andra, mindre omfattande har gjorts bl. a. i New Haven, Conn. 1945 samt inom flottan under kriget.

Jag skall här försöka redogöra i korthet för i första hand försöken i Elmira och för de erfarenheter man där gjorde.

Ändamålet med försöken.

Av väsentlig betydelse var att få reda på vilka tryck, som behöver användas. Ett högt tryck försvårar användandet av slangledningen och fordrar specialtillverkade pumpar och slangar. Varje ökning av trycket göres på bekostnad av den totala vattenmängden. Det var därför även av intresse att göra en jämförelse mellan de resultat, som erhöles från samma strålrör, men vid olika munstyckstryck.

En annan fråga av betydelse var att få reda på om och i vad mån strålrör och förlängningsrör, som utexperimenterats för släckning av brand i oljetankar och i på marken utspild olja, är användbara även vid brand i byggnader och innehåll däri.

Slutligen ville man ha reda på om de

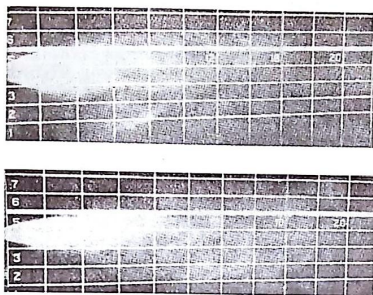

Fig. 3. Högtrycksstråle.

- a) Tryck c:a 21 kg/cm²; 53 l/min.
b) Tryck c:a 42 kg/cm²; 67 l/min.

typer av spridaremunstycken, som använts i över 50 år och som vanligen genom ett enkelt handgrepp kan omställas från spridd till samlad stråle, fortfarande kunde anses lämpliga. I samband härmed undersökte man om ett högt tryck medför bättre släckningseffekt med dessa strålrör.

Olika strålrörstyper.

Alla de olika slag av strålrör, som finns, kan indelas i tre huvudklasser, nämligen:

1. *Periferi-stråle*. Denna stråle kan i allmänhet omställas från samlad stråle till spridd. I de flesta lägen för spridd stråle uppstår en markant inre kon, som icke innehåller vatten (se bild 1). De flesta äldre strålrör är av denna typ.

2. *"Splittrad" eller sönderpiskad stråle*. Utförandet av tämligen ensartat för olika fabrikat och splittringen erhålles genom att strålar från små öppningar i regel två och två träffar varandra, varigenom de splittras till ett relativt fint "regn". Dropparnas storlek blir beroende av öppningarnas storlek och vinkeln mellan delstrålarna. Strålens "form" beror sedan på antalet och placeringen av delstrålarna. Till en del — men icke proportionellt — påverkas splittringen även av trycket. Strålen blir "homogen", d. v. s.

vattenmängden är ungefär lika fördelad inom hela strålen (se bild 2).

3. *Högtrycksstråle*. Strålröret är i regel utformat som en pistol. Strålen bringas att rotera inne i strålröret och lämnar detta genom en liten öppning. Strålens form blir markerat konisk och innehåller ringa vatten i centrum (jfr periferi-strålen!). Normalt arbetstryck är c:a 40 kg/cm² (se bild 3). (För att få någon räckvidd på strålen brukar man i regel använda den samlad. På grund av det höga trycket splittras den emellertid genom friktionen mot luften och bildar även då dimma.)

Släckning av oljebränder.

Proven försiggick under förhållanden liknande dem man påträffar vid ganska stora öppna behållare för olja. Oljedjupet hölls mellan 3 och 5 cm och ytan var 15—20 cm under behållarens kant i varje prov. Oljan utgjordes av brännolja, som antändes med bensin. Oljan fick brinna i 2 minuter innan släckningen började.

Proven bragte oss inga större nyheter ifråga om släckning av oljor i tankar eller utspild olja. Vatten i form av spridd stråle kan effektivt kyla ner oljeytan under antändningstemperatur. Oljor med en flampunkt på ca 35° C eller däröver kan

Fig. 4. Förlängningsrör med sönderpiskad stråle. Utmärkt resultat oberoende av trycket så länge strålen täcker hela oljeytan.

Herrar brandchefer: Insänd prenumerationslistan snarast!

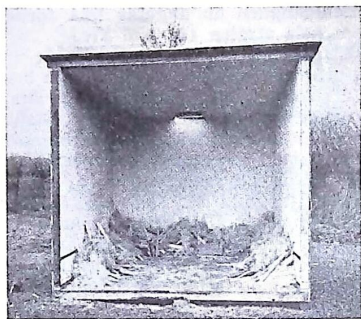

Fig. 5. Provhush. För att få bättre drag har man tagit upp ett hål i taket.

kylas, så att brännbara gaser icke avges. Bensin och andra oljor med låg flampunkt kan kylas så att den mängd brännbara gaser, som avges, avsevärt reduceras.

För att vara effektiv får strålen icke innehålla luft. Den skall täcka en ansenlig yta, vara lika fördelad över denna yta och måste vidare ha tillräcklig volym för att passera genom lågorna och nå den "brinnande", upphettade oljeytan.

Utöver en viss gräns vinner man ingen fördel av att sönderdela vattnet. En alltför fin sönderdelning medför att man måste hålla strålröret mycket nära vätskeytan för att vattnet icke skall förångas innan det når ytan och man får icke glömma att det är denna, som skall kylas. Försöken visade vidare att strålen helst bör riktas lodrätt mot vätskeytan (förlängningsrör) (se bild 4). Ökning av trycket hade praktiskt taget ingen inverkan på släckningstiderna. Däremot ökades i allmänhet varje strålrörstyps effekt om vattenmängden kunde ökas (större öppningar).

Periferistrålar kunde icke täcka vätskeytan tillfredsställande och visade sig olämpliga vid detta slag av bränder.

Högtrycksstrålen ryckte med sig så stora mängder luft att lågorna ökade avsevärt både när strålföraren närmade sig tanken och under själva släckningen. Strålen hade dessutom alltför ringa volym. (Liksom vid all annan släckning måste man se till att strålen är överlägsen.)

Släckning av rumsbränder.

Hur de provhus såg ut, som användes vid dessa försök torde bäst framgå av bild 5. Väggarna och taket var utförda i träfiberplattor och diverse träavfall motsvarande ungefär ett normalt rums brännbara innehåll lades på golvet. Huset fick brinna i 5 minuter innan släckning påbörjades.

Avsikten med försöken var inte att få fram det bäst utformade strålröret utan att söka bestämma vilken faktor, som är av största betydelse för släckningen: trycket, strålens form och räckvidd eller vattenmängden. (Dessa försök ge inte något uttömmande svar på denna fråga. En grundligare undersökning i detta avseende har gjorts i Danmark av brandchef Folke m. fl. Se Brandfare och Brandvaern nr 6, 7 och 9/1944.)

Som framgår av tabell I användes i samtliga försök endast en mycket ringa mängd vatten, vilket visar att om bara vattnet når det brinnande träet är den kylande effekten densamma oberoende av strålens utseende eller trycket.

Vattenmängden är alltså av större betydelse än varje ökning av trycket utöver det som erfordras för att ge en stråle, som kan nå eldhärden.

Strålens räckvidd är av stor betydelse; överdriven finfördelning begränsar även vid högt tryck strålens räckvidd avsevärt, utan att någon bättre släckningseffekt erhålles.

Ökning av munstyckstrycket ökar betydligt den luftmängd, som ryckes med av strålen. De stickflammar, som härvid kunna uppstå utgör speciellt inomhus allvarliga risker för släckningsmanskapet och kan även orsaka spridning av branden.

Elektriskt oledande.

En mycket stor fördel med den spridda strålen är att den blott obetydligt leder elektrisk ström. Ganska omfattande försök med högspänd ström (11.000 volt) gjordes i New Haven och med positivt resultat. Som säkert avstånd räknas vid denna höga spänning c:a 3 m. Water spray nozzles är även officiellt godkända för släckning av brand i elektriska

Dimma och skum vid oljebränder

Med anledning av förste byråsekreterare Carl Bexells artikel i anledning av under-tecknads synpunkter på oljesläckning med dimma och skum får jag anföra följande.

Jag kan icke hålla med om slutsatsen att våta släckningsmedel böra undvikas vid oljesläckning inom kraftanläggningar av den anledningen, att därvid skulle bildas en besvärande vattenånga. Det är ångbildningen, som vid dimsäckning verkar kylande och släcker elden. Vid de torra släckningsmedlen samt även skummet dämpas ej hettan, som däremot är synnerligen besvärande för släckningspersonalen och kan omöjliggöra ett arbete inom den brinnande lokalen.

Den order, som gäller inom kraftanläggningar enligt byråsekreterarens uppgift, att spänningen skall borttagas i den omfattning, som fordras för att underlätta släckningen och göra den elektriskt riskfri för personalen, måste uttydas så,

att i regel all spänning inom den lokal, där släckningen sker måste brytas. Finnes strömförande delar av anläggningen kvar, uppstår alltid risk för släckningspersonalen, vilken risk den ansvarige brandchefen ej kan taga. Ett människoliv är alltid dyrbarare än kostnader på grund av strömavbrott. Synpunkten att fognozzlens långa rör och dimman skulle öka risken för personalen i elektriskt avseende bortfaller därför.

En nackdel beträffande dimman skulle vara, att den måste anbringas på nära håll enligt 1:e byråsekreterare Bexell. Utomhus spelar detta naturligtvis ibland stor roll, vilket ej förnekats. Inomhus är betydelsen härav mindre, då rökutvecklingen hindrar sikten, så att man under alla förhållanden måste komma relativt nära för att se eldhärdarna, mot vilka som bekant strålen skall riktas, om snabb verkan skall erhållas.

Tryckluftskumaggregatet har sitt be-

apparater (Standards of National Board of Fire Underwriters).

Erforderlig pumputrustning.

De tryck, som kan erhållas med våra nuvarande vanliga pumptyper räcker mycket väl till för att erhålla "strålar" lämpade för släckning av såväl oljebränder som andra, mindre bränder. I de fall en brand nått större omfattning måste man använda samlad stråle för att få tillräcklig genomträngningsförmåga och vattenmängd. (Obs.! Gäller icke oljebrand!)

Vid en vanlig rumsbrand är vattenskadornas storlek mera beroende av en god släckningsteknik än av stråltypen eller munstyckstrycket.

Den spridda strålen är ett utmärkt komplement till den samlade strålen och till skumsläckningen och borde komma till större användning än som nu i allmänhet är fallet. Av största betydelse är emellertid att utformningen av strålrören eller insatserna blir sådan att de direkt kunna apteras på det nuvarande normal-

strålröret. Vidare måste storlekarna varieras betydligt mera än nu. Som en jämförelse kan jag nämna att de amerikanska strålrören för spridd stråle variera i storlek mellan c:a 50—2.000 l/min.

Tabell I.

Prov nr	strål typ	strål tryck	vattenmängd pr min	använd	släck tid
1	spridd	7 kg	195 l	32 l	9,5 s
2	"	7 "	60 l	30 l	30 s
3	dimma	42 "	67 l	41 l	37 s
4	"	21 "	43 l	37 l	47 s
5	"	42 "	72 l	32 l	27 s
6	"	21 "	52 l	17 l	40 s
7	samlad 12 mm	3,5 "	195 l	52 l	16 s
8	spridd	3,5 "	370 l	40 l	6,5 s
9	"	14 "	95 l	14 l	9 s
10	samlad*)	42 "	31 l	20 l	39 s
11	dimma	"	"	"	"
	förlängn.-rör	7 "	43 l	18 l	25 s
12	samlad c)	42 "	116 l	52 l	25 s
			73 l		

*) Strålens räckvidd som dimstråle otillräcklig, varför samlad stråle användes.

c) Angrepp med samlad stråle, som växldes till dimstråle efter c:a 15 sekunder.

rättigande, men också nackdelar. Det räcker t. ex. ej till att släcka en medelstor brand, då den trots övningar dock ovana kraftverkspersonalen i regel slösar bort en massa skum, även genom att hettan och röken tvingar dem att stanna vid dörröppningarna och spruta på måfå in i röken. Detta har jag sett exempel på under verkliga förhållanden. En förutsättning för aggregatets snabba användning är, att det är uppställt i samma våning, helst nära den brinnande lokalen. Förflyttning av detsamma i trappor är ju synnerligen besvärlig. Rörligheten med ett dimrör kopplat på smalslang är ojämförligt mycket större.

Dyrbarheten hos skummet är naturligtvis en relativ faktor. Kan man med ett billigt släckningsmedel nå samma eller bättre resultat, använder man naturligtvis det billigare i stället för det dyrare.

Vid de tillfällen jag varit med om släckning har tiden, som åtgått för att bryta strömmen varit anmärkningsvärt lång. Tiden för släckningsförberedelserna är vid en välövd yrkesbrandkår i regel kort, medan släckningstiden, förutom på det släckningsmedel och den taktik, som användes, i högsta grad beror på hur komplicerad branden är. Det är givet, att släckningen tar längre tid, om elden förutom i oljan även tagit fatt i trätak m. m. Detta är ju en annan sak. I de fall jag omnämnt gällde det brandsäkra lokaler och brand i huvudsakligen olja. Då var släckningstiden vid dimsläckningen syn-

nerligen kort och i förhållande därtill tiden för strömmens brytande mycket lång.

Byråsekreterare Bexell talar slutligen om dimman såsom en nyhet och varnar för alltför snabb kärlek till sådana. För yrkesbrandkårerna torde dimsläckningen inte vara så särdeles ny, då dimrören förekommit i handeln flera år och de brandkårer, som haft råd att anskaffa dem utan dröjsmål säkerligen haft mycket stor nytta av dem. Innan dimstrålrören kommo i handeln i Sverige hade de krigförande under längre tid provat dem. I detta sammanhang bör nämnas det tyska brandbefälets erfarenheter från krigets våldiga oljebränder (enligt rapport från Industrins luftskyddsinstitut av färskaste datum): "Det enda som hjälper vid stora oljebränder är vatten och åter vatten". Jag vill emellertid understryka att jag med ovan sagda icke dömer ut skummet för fredlig eldsläckning under mindre förhållanden.

Då emellertid de erfarenheter, som gjorts vid brandkåren i Västerås under eldsläckningar, ej av 1:e byråsekreterare Bexell synas tillmätas något större värde i förhållande till hans egna på basis av arrangerade prov och rapporter grundade erfarenheter, vore det värdefullt, att höra om liknande släckningar på andra håll i landet. Det enda råd jag eljest kan ge Förste byråsekreteraren är: "Köp ett dimrör och prova det vid den anläggning, där det brinner mest. Låt oss sedan få höra erfarenheterna!"

Ove Werngren.

Erbjuder för omgående leverans

Begagnad Brandbil

VOLVO 1934 års modell, 65 hkr motor, heltäckt, plats för 10 man,
1000 meter slang m. m. Skall säljas i år

MOLIN & WESTBERG

M A L M Ö

Norra Vallgatan 34 — Ring Malmö 388 40, 759 12

Träullsplattor som isoleringsmedel

I cementvatten indränkt eller kanske snarare ingjuten och till plattor pressad träull, s. k. träullsplattor, ha under senare år i rätt stor utsträckning kommit till användning som isoleringsmedel i väggar och undertak, särskilt som bärande underlag för puts. Plattorna anses ha relativt god både ljud- och värmeisolerande förmåga, vara lätta att anbringa och ha låg vikt. Hos Statens provningsanstalt ha tolv tillverkare låtit prova sina alster och enligt Provningsanstaltens meddelande nr 66 (1946) fått träullsplattor godkända som brandhändig beklädnad under villkor, att de putsas.

Undersidan av en betongmellanbotten var klädd med träullsplattor, varpå putsats. Då glöd upptäcktes på ett ställe, tillkallades brandkåren, som fann, att glödningen spritt sig i plattorna på en yta av icke mindre än 120 kvadratmeter. Branden förmodades ha uppkommit genom överhettning från en rökgång, som icke varit tillräckligt isolerad från plattorna.

Redan för några år sedan meddelade mig en byggmästare följande fall. Utomhus hade under frosttemperatur en platta uppställts 1,5 meter från en torkgalt, som innehöll glödande koks. Efter någon timma iaktogs, att i plattan uppstått en glödhård, som trängde djupt in i plattan. Omständigheterna voro sådana, att oskyddat trä i plattans ställe icke kunde antagas ha blivit antänt.

Samma person omtalade, att han i experimentsyfte lagt in en träullsplatta i ett kokskåp med något över 100° temperatur. Efter en timma varskoddes han av rökluft, att något var i görningen. När skåpet öppnades, glödde hela den inlagda biten.

På ett nybygge tillfrågade jag verkmästaren om hans åsikt om träullsplattors brandisolerande egenskaper. Han berättade då följande erfarenhet. På en betongmellanbotten hade lagts 50 mm. träullsplattor och därpå 1" brädgolv. På detta hade uppställts en kamin på fötter, så att asklådans undersida befunnit sig

ungefär 12 cm. från golvet. På grund av trängrök från trossbotten upphöggs denna, varvid det visade sig, att träullsplattan under kaminen glödde och golvets undersida var kolad, medan däremot dess översida icke uppvisade några skador.

I ett annat fall bringades i en vägg överputsade träullsplattor till glödning, tydligen genom inverkan av värmen från ett framför stående värmeelement för ånga.

Å andra sidan har direkt låga från en blåslampa mot träullsplatta under några minuter icke kunnat tända densamma eller bringa den till utbredd glödning. Endast bitar av enstaka spån ha på ett kort ögonblick föraskats genom glödning.

Även om de relaterade fallen äro rätt få, vågar man kanske ändå dra några slutsatser av dem. Det förefaller, som om plattorna eller åtminstone vissa fabrikat av dem rent av vore benägna för självantändning och detta redan vid relativt låg utgångstemperatur. Vidare tycks framgå, att temperaturstegring till glödning stundom sker raskt och att tillräckligt med luft finnes i den porösa plattan för att även i en genom puts isolerad plattytta medgiva glödens fortplantning eller självantändningens fortskridande genom hela plattskiktet.

Det är icke bekant, hur provningen verkställes vid Provningsanstalten, och icke heller, om godkända plattor medverkat i de relaterade fallen. Det finns viss anledning påstå, att åtminstone något fabrikat icke skulle ha godkänts efter provning. Det bör vidare observeras, att Provningsanstaltens intyg gäller godkännande som brandhändig beklädnad *sedan plattorna putsats*, d. v. s. plattor och puts skulle ha samma motståndsförmåga mot eld som rörning och puts. Plattorna skulle alltså vara ungefärligen jämförbara med rörmattan. I rörkonstruktionen kommer emellertid praktiskt taget varje rör för sig att ligga ingjutet i puts. En ev. antändning av rören på något ställe förefaller därför medföra mindre risk för spridning. Hos rören har dock ingen

misstanke om benägenhet för självanvändning yppat sig. Förutsättningar här för saknas också.

En tillverkare av plattor har själv anställt vissa försök och därvid funnit, att cementens sammansättning och vidhäftningsförmåga på träullen har stor betydelse för motståndsförmågan mot värme och brand. Vidhäftningsförmågan beror i sin tur på träullens mer eller mindre grundliga avhartsning.

"Putsade träullsplattor som brand-spridare."

Ytterligare några fall, som bestyrka den påtalade spridningsrisken och dessutom ge synpunkter på plattornas antändbarhet kunna här anföras.

I en mellanbotten hade isolerats med 50 mm träullsplattor, varpå lagts ett 1" brädgolv. På detta hade placerats en järnkamin på fötter med c:a 12 cm avstånd mellan asklådans undersida och golvet. På grund av framträngande rök borttogs kaminen och golvet höogs upp. Härvid visade det sig, att träullsplattorna glödde på några kvadratmeters yta och golvbräderna på undersidan voro kolade. Golvet översida var däremot icke skadad.

I ett annat fall hade utomhus under frosttemperatur uppställts en platta c:a 1,5 m från en torkgalt med glödande koks. Efter någon timma glödde plattan. Omständigheterna voro sådana, att o-skyddat trä icke kunde antagas ha blivit antänd.

I ett tredje fall antändes inputsade träullsplattor i en vägg bakom ett värmelement för ånga.

Slutligen inlades ur experimentsynpunkt en 50 mm platta i ett kokskåp med ungefär 110° temperatur. Redan efter någon timma glödde plattan.

Åtminstone några av dessa fall kunna tyda på, att plattorna skulle vara benägna för självanvändning vid relativt låg utgångstemperatur och efter kort tid, möjligen beroende på, att de innehålla något ämne, vilket verkar som katalysator. Det

kanske kan ifrågasättas, om det av "Ön" i Brandskydd relaterade eldsvådetillbudet berott på vad man vanligen förstär med uttrycket överhettning. Det synes nämligen sannolikt, att även temp. under 100° kunna ge upphov till antändning, åtminstone i vissa fabrikat. Ett flamskyddande eller till och med brandhärdigt skydd av plattorna är uppenbarligen icke tillräckligt avvärande och det bör sålunda innebära risk att använda dem i trossbottnar och väggar, genom vilka värmeledningsrör (särskilt ångrör) äro dragna, möjligen även, där värmeavgivande anordningar äro uppställda tätt intill. Läger man härtill plattornas förmåga att under ett skydd av puts och trä och således utan nämnvärd lufttillförsel utifrån sprida elden i sidled, ökas faran än mera.

En tillverkare har anställt en del försök och lär ha kommit till det resultatet, att cementtillsatsens sammansättning har en mycket stor betydelse. Avhartsningen skulle också inverka på cementens vidhäftningsförmåga. Tillverkaren har för avsikt att begära normer för träullsplattors tillverkning. En grundlig undersökning av plattornas egenskaper är tydligen nödvändig och till dess resultatet härav föreligger, bör varnas för deras användning på platser, där de kunna tänkas bli påverkade av även förhållandevis låg temperaturförhöjning.

Curt Bergström.

Mössmärken Gradbeteckningar Armbindlar Tjänsteålderstecken

Aug Holts Gulddragerifabriks A-B

Mäster Samuelsgatan 67 — Stockholm
Tel. 20 78 58 och 10 05 33

Medarbeter i Brandkårstidskrift!

Brandförsvaret vid Nobelkrut, Bofors

På begäran av red. har brandmästaren vid A.-B. Bofors-Nobelkrut, B. I. Carlsson, lämnat nedanstående redogörelse för den verkligt föredömliga brandförsvarsorganisation som finnes vid den för vårt lands försörjning så viktiga och omfattande fredsindustrin vid Nobelkrut.

En brandskyddskommitté, där brandchefen är ordförande, en elitbrandkår och verkskyddets brandavdelningar svarar för brandskyddet inom A.-B. Bofors-Nobelkrut.

Efter den stora brandkatastrofen 1940 har fabriksområdet betydligt utökats och är nu omkring 3 km långt och 1,5 km brett, samt bebyggt med i det närmaste 500 byggnader. Brandförsvaret har även genomgått en omfattande ökning och modernisering. Under 1941 uppfördes en ny brandstation, vilken är byggd i en våning med slangtorknings- och övningstorn, samt källare under hela byggnaden. Allt är utfört i armerad betong med splittersäkra dörrar och fönsterluckor. Brandstationen inrymmer förutom vagnhall för 3 bilar, en samlingslokal, bostad för brandmästare, expeditions- och brandtelegraftrum samt i källarvåningen verkstadslokal och förrådslokaler för verkskyddsmateriel m. m. Inom fabriksområdet har dessutom uppförts 3 sprutbodas, även de av armerad betong och försedda med värme och elektrisk belysning.

Eldsläckningsutrustningen är fullt modern och består bl. a. av 2 brandbilar (varav den ena är inköpt i år och utrustad med frontpump, vatten- och skumtank), 3 redskapskärror, 1 skyddsskärm mot splitter, 5 bogserbara motorsprutor om en sammanlagd kapacitet av 5.600 l/min, 12.000 m brandslang, 10 större och 5 mindre kometskumrör, 2 syrgasapparater, 83 dubbla brandposthuvuden och 186 strålrör m. m. Dessutom finnas ungefär 200 eldsläckningsapparater utplacerade på olika ställen inom fabriken.

Inom fabriksområdet finnas 67 utomhus- och ett 20-tal inomhusbrandposter, varav hälften matas från tvenne egna pumpstationer och den andra hälften matas från stadens vattenverk. Alla utomhusbrandposter äro överbyggda med en trä-

kur, vari förvaras 100 m slang, brandposthuvud (alltid påkopplat), brandpostnyckel, 2 strålrör och en yxa. Dessa brandpostkurar äro även försedda med elektrisk belysning, vilken invändigt utgöres av en vanlig lampa och utvändigt av en röd signallampa, varigenom brandposterna äro lätta att finna även under mörker.

Inom fabriksområdet finnas 9 större och 4 mindre branddammar och dessutom ett flertal uppställningsplatser för motorsprutor utefter Timsälven.

Egen larmanläggning med 14 skåp och 72 klockor.

Nobelkruts egen kombinerade brandtelegraf- och brandalarmanläggning inom fabriks- och bostadsområdet omfattar för närvarande 14 brandskåp och 72 alarmklockor. Brandtelegrafcentralen är placerad i brandstationen med fjärrkontrollapparat i fabriksporten. Vidare äro alla sprinkler- och termokontaktanläggningar samt en del torkhus o. d. inkopplade till en särskild signaltavla i fabriksporten. För alarmering av Karl-skoga brandkår finnes i fabriksporten ett särskilt brandskåp, vilket är inkopplat å stadens brandtelegrafnät.

Industribrandkåren består av brandchef, vice brandchef, yrkesutbildad brandmästare, elitbrandkår om 28 man och verkskyddets 3 brandavdelningar om vardera 30 man, samt 30 s. k. vakt-havande och biträdande brandchefer. Elitbrandkåren är indelad i 4 vaktavlösningar med 7 man i vardera som tjänstgöra en vecka i sänder. Samtidigt tjänstgör varje vecka en ingenjör som vakthavande brandchef och en verkmästare eller förmän såsom biträdande vakthavande brandchef. De senare skola vara väl insatta i vad som finnes i de olika fabrikslokalerna, för att under

Ni har väl inte glömt prenumerera för 1950?

släckningsarbete kunna giva råd och anvisningar till eldsläckningspersonalen. Denna elitbrandkår har numera mycket hög beredskap, enär personalen har alarmklockor såväl till sina bostäder som arbetsplatser, varigenom ernås en så god medeltid som omkring 2 min. vid utryckning. Såväl elitbrandmän som vakthavande brandchefer äro skyldiga att under vaktveckan tillbringa fritiden i sina bostäder.

Elitbrandkårens pågående vaktavlösning har regelbundet övningar varje fredag. Dessutom erhålla chaufförer och motorsprutskötare, minst 3 i varje vaktavlösning, särskild utbildning i motorsprutornas handhavande, skötsel och vård.

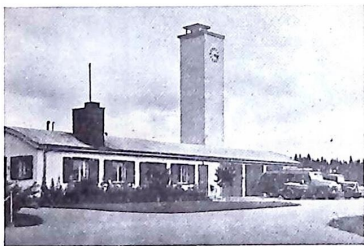
Nattliga orienteringsövningar.

Som förut framhållits är fabriksområdet synnerligen stort, och för att brandpersonalen skall lära sig hitta överallt och i stort sett veta vad som tillverkas och förvaras i olika lokaler, har årligen sedan 1942 anordnats nattliga orienteringstävlingar med elitbrandkårens personal. Tävlingsbanan brukar vara omkring 4 km fågelvägen och på densamma äro inlagda ett tjugotal kontroller, vilka utgöras av fabriksfhus, magasin, upplagsplatser, brandskåp, brandposter samt branddammur o. d. Vid en del kontroller äro övningsmoment inlagda, såsom hopkoppling av slangledningar, påtagning av syrgasapparat eller personlig rökmask och i rökfylld lokal uppsöka och utbära en person (attrapp), stegänt-

nas, att på alla platser där riskerna för eldsvådetillbud anses störst har utplacerats eldsläckningsapparater, kometskumrör eller asbestdukar. I de flesta fabrikslokalerna finnas dessutom vanliga spolslangar anslutna till vattennätet och över dessa finnas skyltar som anger att slangen ej får borttagas. För att dessa mindre eldsläckningsredskap även rätt skola användas, övas årligen så gott som all manlig personal inom fabriken.

Ordning och renlighet är alltid A och O inom ett industriföretag och detta i ännu högre grad när det gäller en kem. teknisk anläggning, därför förekommer en gång i veckan regelbundna brandsinspektioner inom de olika fabriksavdelningarna. Dessa utföras av en ingenjör eller verkmästare, vilka lämna skriftlig rapport där-om till brandchefen. Vidare företages oregelbundna brandsinspektioner av brandchefen och brandmästaren. Alla anmärkningar och eventuella felaktigheter avhjälpas med det snaraste.

Elitbrandkårens medlemmar ha frivilligt rekryterats bland arbetsledare och arbetare vid företaget och de ha sammanslutit sig i en kamratförening för nytta och nöje. Vid årsfester o. d. ordnas underhållning i olika former, varvid fruarna taga verksam del.

ring, själv- och livräddning, knopslagning och förbandsläggning m. m. Dessa tävlingar har, trots att de många gånger varit ganska krävande, alltid livligt uppskattats av personalen och har bl. a. i orienterande syfte givit ett mycket gott resultat. Bolagsledningen och organisationer har också visat sitt stora intresse för dessa tävlingar genom uppsättande av vandrings- och individuella priser.

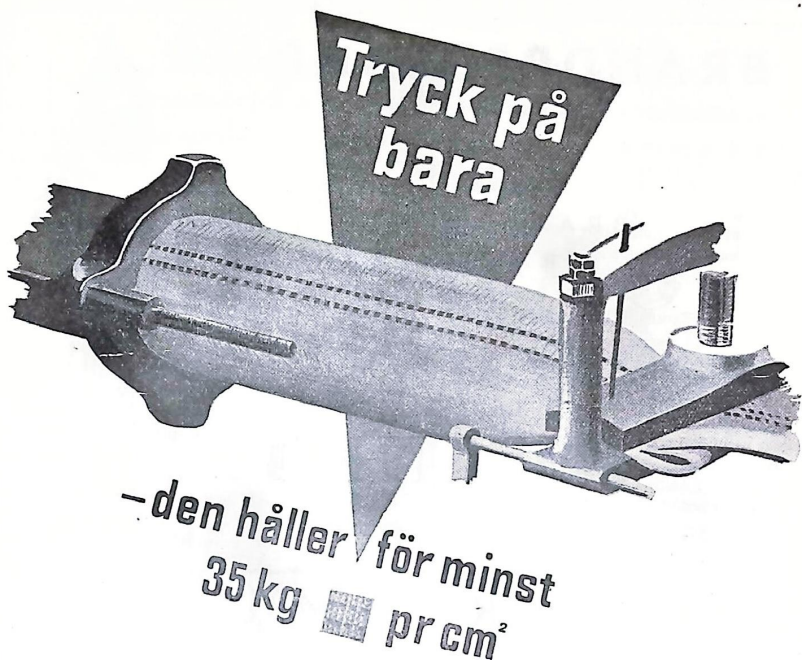
Beträffande förebyggande åtgärder kan näm-

Till salu

Äldre brändbil, Reo, aktermonterad pump om 1000 l/min, plats bl. a. för 300 mtr slang i fack, prima däck.

Ytterligare upplysningar genom Brandchefen, Trollhättan.

Noggrant utvald råvara, som spinnes i vårt eget spinneri, kokning av garnet och specialbehandling mot röta samt rundvävning av slangen efter modernaste metoder — se där några av orsakerna till den höga kvaliteten i Jonsereds brandslangar! Därtill kommer den fortlöpande noggranna kontrollen, som gör, att vi — efter vattenprovning — kan garantera att varje slaglängd håller de av Svenska Brandkårernas Riksförbund fastställda fordringarna betr. täthet och ett sprängningstryck av minst 35 kg. pr cm². Begär alltid Jonsereds llneslang med 2 blå ränder, en svensk produkt av högsta kvalitet.

Jonsereds
där tradition förenas med modern teknik

JONSEREDS FABRIKERS AKTIEBOLAG • JONSERED
GRUNDAT 1833

Auktoriserade återförsäljare: { BRISSMANS BRANDREDSKAP, Halmstad
A. B. HENRIKSSONS BRANDREDSKAP, Stockholm - Göteborg - Malmö - Sundsvall
ODENIUS A.-B., Göteborg • A.-B. PUMPINDUSTRI, Göteborg - Stockholm - Malmö

BRANDREDSKAP

av alla slag

BRANDSLANGAR

BRANDARMATUR

BRANDROCKAR

RÄDDNINGSREDSKAP

PYTS- & KOLSYRESPRUTOR

CO₂-UTRUSTNINGAR

m. m.

Brandredskapsfirman

ODENIUS

AKTIEBOLAG

GÖTEBORG

Tel.: 13 69 35
13 69 47
13 15 96

Östra Hamngatan 16

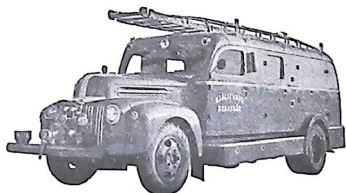

BRANDBILAR — AMBULANSER

och SPECIALFORDON för BRANDKÄRER
byggas vid vår karosseriverkstad i önskat
utförande.

Försäljning av alla slags förekommande
brandredskap.

Tillverkning av: Slangväskor och vattentankar
(Begär offert!)

Brandskyddstekniska Byrån, Kalmar

Ulfeldsgatan 16

Tel. 129 76 - verkst. 161 76

Använd **Brissmans** patenterade monteringshylsa av aluminium

Svenskt pat. nr 116359

vid montering av Edra brandslangar.

Den starkaste och bästa hittills använda monteringsmetod, provad upp till 70 kg. tryck pr kvem., skyddar slangens för sönderslagning mot kopplingshalsen, går lätt och fort att utföra utan förkunskap, ingen nitning. Begär broschyr och prislista. Provapparat sändes kostnadsfritt. Vi äro auktoriserade försäljare för Jonsereds slangar och all slang som levereras av oss monteras med den nya hylsan.

Engelskt pat. nr 579395

BRISSMANS BRANDREDSKAP — HALMSTAD

Inneh. f. Brandmästare F. Brissman — Norra Vägen 31 — Tel. 3333

Standardisering av yxor

Ur Meddelande från Svenska Verkstadsindustrins Standardcentral.

I arbetet med standardisering av handredskap har turen kommit till yxorna. Arbetet har bedrivits inom två underkommittéer, nämligen

för skogsbruket:

Professor L. Mattsson Mårn, ordf., Föreningen Skogsarbetens och Kungl. Domänstyrelsens Arbetsstudieavdelning. Professor G. Luthman, Värmlands Skogsarbetsstudier. Direktör K. E. Tiblom, Sveriges Yxfabrikanters Förening. Försäljningschef E. Truedsson, Sveriges Yxfabrikanters Förening. Ingenjör L. Walldén, sekreterare, SMS.

och för brand- och räddningsyxor:

Brandkapten B. Styrlander, ordf., Statens Brandinspektion. Ingenjör H. Björk, Svenska Omnibussägareförbundet. Brandmästare S. Jacobsson, Svenska Brandkärernas Riksförbund. Direktör K. E. Tiblom, Sveriges Yxfabrikanters Förening. Försäljningschef E. Truedsson, Sveriges Yxfabrikanters Förening. Ingenjör L. Walldén, sekreterare, SMS.

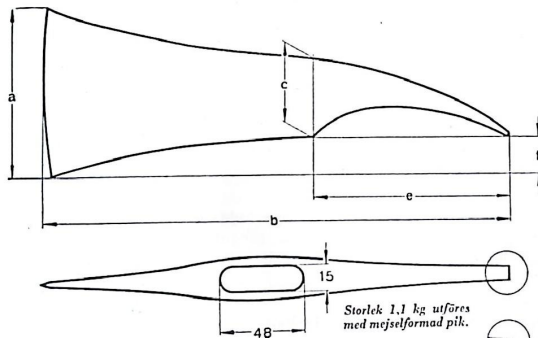
Kommittén anser sig inte ha underlag nog att standardisera skaftlängderna. Däremot anser den sig kunna rekommendera längder, och tror att de i tabellerna föreslagna värdena skall täcka åtminstone 80 proc. av det verkliga behovet.

Fabrikanterna vinner att de, om dessa förslag godkännes, kan lagerlägga färdigskapta yxor.

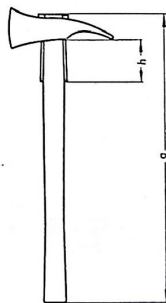
Anslutningsfrågor är ur standardiseringssynpunkt alltid särskilt viktiga. Förslaget till yxögon har därför tillkommit efter mycket ingående diskussioner. Ögats lillände har gjorts mer rundad än tidigare. Därigenom bortfaller en brottanvisning. På grund av svårigheterna att mätta yxögonen fullständigt har de återgivits i full skala.

Pikyxan användes inom brandväsendet, hemskyddet och såsom räddningsyxa i vissa bussar och järnvägsvagnar. Brandkärorna använder en liten kortskaftad yxa, s. k. bältyxa, och en större långskaftad. För bältyxan, som bäres av brandmännen i allt arbete, gäller, att den skall vara så litet hindrande som möjligt. Den användes huvudsakligen av brandmännen för att hugga sig fast på tak, bryta upp mindre lås o. d., därför föreslås en liten typ med spetsig pik. Den större långskaftade kommer oftast till användning för att bryta upp falsad takplåt, varför mejselformad pik anges i förslaget. Hemskyddsyxan är likaså långskaftad och skall tjäna samma ändamål som den stora brandyxan.

De pikyxor, som finns i bussar m. fl. liknande

Storlek 1,1 kg utföres med mejselformad pik.

Storlek 0,8 kg utföres med spetsig pik.

Vikt kg	a	b	c	e	f	g	h min.	Kva- litet
0,8	75	225	36	85	12	400	75	1, 2
1,1	95	265	45	120	20	650	145	1, 2

Kvalitet 1: Yxan finslipad. Beslagen fästas vid skaftet med genomgående nit.

Kvalitet 2: Eggen slipad, bakre delen lackerad. Beslagen spikas fast vid skaftet.

ställan kommer sällan till användning, men enligt gällande förordningar skall de i vissa fall finnas. Man är naturligtvis angelägen om att ett dylikt sällan använt redskap skall vara så billigt som möjligt. Genom att alla köpare enas

om en storlek — standardisering — när man det eftersträfvade målet.

Det har vid kommitténs bearbetning visat sig möjligt att i stort sett göra brandmännens bältyxa och "bussyxan", resp. brandkårens stora yxa och hemskyddsyxan lika. Skillnaden ligger endast i ytbehandling och skaffning. Fabrikanterna behöver emellertid endast tillverka två ämnen.

Slipning och polering av yxor kostar naturligtvis pengar. Man bör alltså inte eftersträva bättre "ytfinish" än som det finns sakliga skäl för. Det har varit regel att bältyxor levererats polerade och det berättas från materiellvärden efter uttryckningar att man slipat yxorna med olja och smärgel. Ytan blir då vad som motsvaras av begreppet finslipning, poleringen är tillspillogiven. Poleringen anses därför onödig, finslipning föreslås som bästa utförande. I övrigt hänvisas till kvalitetsbeskrivning invid bilden och måttabellen. Kvalitet 1 avser alltså yxor för brandkårer, kvalitet 2 övriga användningsområden.

SMS' underkommitté Yxor anholder om svar på följande frågor:

1. Godkänner Ni pikyxor enl. figur och tabell?
 2. " " kvalitetsindelingen för pikyxor?
 3. Anser Ni det önskvärt att mer ingående standardisera yxskäften?
 4. Har Ni i övrigt något att erinra?
- Svar torde godhetsfullt avgivas senast den 31 dec. 1949 till Svenska Verkstadsindustrins Standardcentral, SMS, Stockholm 16.*

Önskas köpa

Begagnad bilpump, avsedd för aktermontering, önskas köpa. Pumpen skall vara i fullgott skick och med kapacitet av c:a 1200 l/min. eller därutöver.

Svar märkt

"Aktermonterad bilpump f. v. b.",
sändes denna tidnings exp.

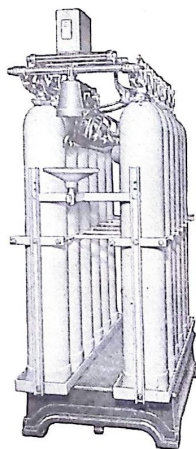
TEMPUS

automatiska kolsyreanläggningar för eldsläckning

En automatisk anläggning för elektrisk eller mekanisk utlösning släcker elden ögonblickligt samt efterlämnar inga skador. Automatisk kolsyresläckning är särskilt lämplig i eltransformatorer och elgeneratorer, i lackeringsverkstäder samt f. ö. i industrier och förråd där eldfarliga oljor, färger, bensin o. d. finnes.

Sedan AB Svenska Tempus för 25 år sedan introducerade automatisk kolsyresläckning i Sverige ha över 1000 anläggningar utförts. Vårt företag har sålunda stor erfarenhet från de största till de minsta anläggningar.

En kolsyreanläggning är inte dyrbar i anskaffning eller underhåll. Tveka inte att låta oss nu omedelbart göra ett förslag.

AB SVENSKA TEMPUS

Kungsgatan 38

Stockholm

Tel. 11 18 35

"Evan" går, men

Evan Rosinander.

Vice brandchefen i Norrköping Evan Rosinander har i höst lämnat sin befattning för att övergå i annan tjänst. I samband härmed frånträder han vid årsskiftet den konsulentbefattning han sedan år 1942 haft inom Riksförbundet.

"Tjänsten som brandkonsulent är oerhört stimulerande, säger v. brandchefen Rosinander vid ett samtal, ty den intima kontakt man når med landsbygdens brandkårer ger rent personligt så mycket. De äro ju uppbyggda till stor del på frivillighetens grund, men man arbetar med liv och lust utan tanke på de oftast blygsamma löneförmånerna, besjälade av spontanitet och entusiasm — de två begrepp, som enligt min livsfilosofi, gör att man med små medel kan åstadkomma stora ting. Och ser man kårerna i arbete under en övning eller ännu bättre på en eldsvåda, så ser man riktigt hur varenda man formligen vibrerar av otålighet att få göra sin insats, ungefär som kapplöpningshästen innan startsignalen går.

Med dylik ambition så kommer man långt, och även om det på sina håll ännu brister lite, så övervinnas alla svårigheter just tack vare den goda lagandan som fostras inom dessa kårer. Materielen är kanske inte heller alltid den modernaste eller i den omfattning man skulle önska sig, men man har inte så stora pretentioner utan klarar sig med vad man har.

Skulle jag möjligen ha en önskan för den framtida utvecklingen, så vore det att man lät enheterna bli större. Man kan inte nå samma resultat med små som större enheter, varken materiellt eller när det gäller personal. Nu kommer detta nog att reglera sig själv i viss utsträckning genom kommunsammanslagningarna, men då jag sedan länge varit inne på den linjen vill jag inte underlåta framhålla detta nu. Även på de håll, som ej beröras av sammanslagningen bör man dock ha i minnet, att det är klokare ha en väl rustad och välutbildad kår än många småkårer."

Det är beklagligt att den stronge och för yrkets så entusiastiske Evan Rosinander lämnar kamratkretsen, men vi hoppas att då och då få upprätthålla kontakten i Brandkärstidskrifts spalter, där hans friska inlägg alltid äro välkomna. Till dess ett tack för osedvanligt gott kamratskap och lycka till på Ditt nya arbetsområde!

Red.

Rättelse.

På sidan 220 spalt 2 i rad 15 uppförn har beklagligtvis ordet icke bortfallit mellan "sadan" och "synes", varigenom innehållet förvanskats. Å "Tyrecksföreläsningens" vägnar ber red. om ursäkt!

"Handbok i oljeeldning"

A. Billberg, pris kr. 16:—, 201 sid., har utgivits av Rörledningsfirmornas riksorganisation, den har utarbetats av sprängämnesinspektör Billberg och ingår i Statens Hantverksinstituts skriftserie som nr 9. Den synes innehålla allt om oljeeldning och täcker ett av installatörer och servicemän känt behov av facklitteratur inom oljeeldningstekniken. Boken ger på lättfattligt sätt en klar framställning av riskerna vid eldning med eldningsoljor och fotogen, säkerhetsbestämmelserna för lagring av sådana oljor, oljebrännarens, reglerings- och säkerhetsorgans konstruktion, bestämmelser för planering och montage av oljeeldningsanläggningar samt ingående serviceföreskrifter för oljeeldningsanläggningar. Då handboken innehåller allt vad en brandman behöver veta och mer till om oljeeldning och säkerhetsbestämmelser härför, kan den rekommenderas till brandpersonal av alla grader. Den är försedd med flera goda illustrationer och är väl bunden, varför man väl får ha överseende med det höga priset.

J.-E. S.

*
Rekvisition av handboken kan ske hos Svenska Brandkärernas Riksförbund, Regeringsgatan 12, Stockholm.

Utnämningar.

Till vice brandchef i Trollhättan har utsetts 2:e vice brandchef G. Lundgren, Örebro.

Till 2:e vice brandchef i Örebro har utsetts 1:e brandmästare C. Annhammar, Karlstad.

STEGFRÅGAN LÖST.

Ur S. D. S. återgiva vi nedanstående "goda" förslag.

Bemärkelsedagar

60 år.

15/1 Brandchef H. Bengtsson, Finspång.

50 år.

9/1 v. Brandchef K. J. Johansson, Borgholm.

Detta är sista numret av "Brandkärstidskrift" Ni

får, om Ni inte förnyar prenumerationen

för år 1950.